

TÜRKİYE'DE EV ZİYARETLERİ (HOME VISITING) VE BENZERİ HİZMETLER

Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN

Arş. Gör. Seçil ÇELİK

Arş. Gör. Gözde TOMRİS

Anadolu Üniversitesi

Erken Özel Eğitim Hizmetleri

Erken Özel Eğitim Uygulama Çeşitleri

Uzman Merkezli

Aile Merkezli

Erken Özel Eğitim Sunma Modelleri

Eve Dayalı

Kuruma Dayalı

Ev ve Kuruma Dayalı

Eve Dayalı Hizmetler

Tarama-Önleme-İzleme Hizmetleri

*Sağlık Bakanlığı

(Doğum öncesi-sonrası bilgilendirme ve izleme çalışmaları, bebek bakımı, gebelik takipleri, aşı takipleri vb.)

Bakım Hizmetleri

*Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

(Bakım ücreti, kişisel bakım hizmetleri ve psiko-sosyal destek hizmetleri)

Eğitim Hizmetleri

Eğitim Hizmetlerine İlişkin Türkiye'deki Mevcut Durum: Yasalar ve Güncel Raporlar

573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997)

- ✓ Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür (Madde 4, c bendi)

Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi

- ✓ Erken çocukluk dönemindeki özel eğitim hizmetleri ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi temeline dayalı olarak evlerde ve kurumlarda sürdürülür. (Madde 6)

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006)

Evde Eğitim Hizmetleri

- ✓ Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden eğitim ve öğretim kurumlarından doğrudan yararlanamayacak durumda olanlara evde eğitim hizmeti verilmesi esastır (Madde 34).
- ✓ Evde eğitim hizmetleri özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından planlanır (Madde 34, a bendi).
- ✓ Bu hizmetler, gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen tarafından sürdürülür. Ancak, bireyin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda okul öncesi, sınıf ve alan öğretmenleri de görevlendirilir (Madde 34, c bendi).
- ✓ Evde eğitimde, ailelerin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve eğitimin her aşamasına katılımları sağlanır (Madde 34, e bendi).
- ✓ Evde eğitim süreci birey, aile ve öğretmenin iş birliği ile planlanır (Madde 34, f bendi).
- ✓ Bireyin evde eğitim almasını gerektiren şartların ortadan kalkması durumunda bu hizmet sona erdirilir (Madde 34, g bendi).

Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim Hizmetleri

- ✓ Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetleri okul ve kurumlarda veya gerektiğinde evde yürütülür (Madde 35, c bendi).
- ✓ Erken çocukluk dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi için öncelikle bireyin ve ailenin eğitim ihtiyaçları belirlenir (Madde 35, d bendi).

Aile Eğitimi

- ✓ Aile eğitimi hizmetleri, kurumlarda yürütülür. Ancak, ihtiyaç hâlinde bu hizmet evlerde de yürütülebilir (Madde 36, e bendi).

Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen

- ✓ Gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmen (gezici öğretmen): Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için evde, hastanede, okul ve kurumlarda eğitim ve destek eğitim hizmetlerini yürütmekle görevlendirilen görme, işitme ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenini ifade eder (Madde 4, n bendi).
- ✓ Özel eğitim hizmetleri kurulunun planlaması doğrultusunda, kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylere sağlanacak destek eğitim hizmetleri ile evde eğitim alan ve bir sağlık kuruluşunda tedavi gören bireylerin eğitimlerini yürütmek (Madde 64, 1. kısım, a bendi)

Otizm Eylem Planı (2013)

- ✓ Bu eylem planında ailelere yönelik çalışmalar kapsamında; OSB tanısı alan bireye sahip ailelere bilgilendirme, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sunmak üzere birimlerin oluşturulması ve bu birimlerdeki görevli uzmanların aileleri evde de desteklemeleri ve sürekli danışmanlık hizmetleri vermeleri, aile eğitim hizmetlerinin sağlanması ön görülmüştür (Amaç-3, Amaç-6).

Türkiye'de Eve Dayalı Programlar

www.acev.org

1993 yılında faaliyete geçen Anne Çocuk Eğitim Vakfı ülkemizde pek çok alanda farklı hizmetler sunmakla birlikte, ev merkezli okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesinde, yürütülmesinde ve değerlendirilmesinde öncü kuruluşlardan biridir. Erken çocukluk ve yetişkin eğitime geliştirdiği programlarla katkı sunan ve bu konuda ülke genelinde yaygın bir hizmet ağı oluşturmayı amaçlayan AÇEV, hizmetlerini ev merkezli, uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim olmak üzere sürdürmektedir.

Örneğin;

- Anne-Çocuk Eğitim Programı
- Eğlenerek Öğreniyorum Programı
- Benim Ailem Aile ve Çocuk Eğitimi Programı

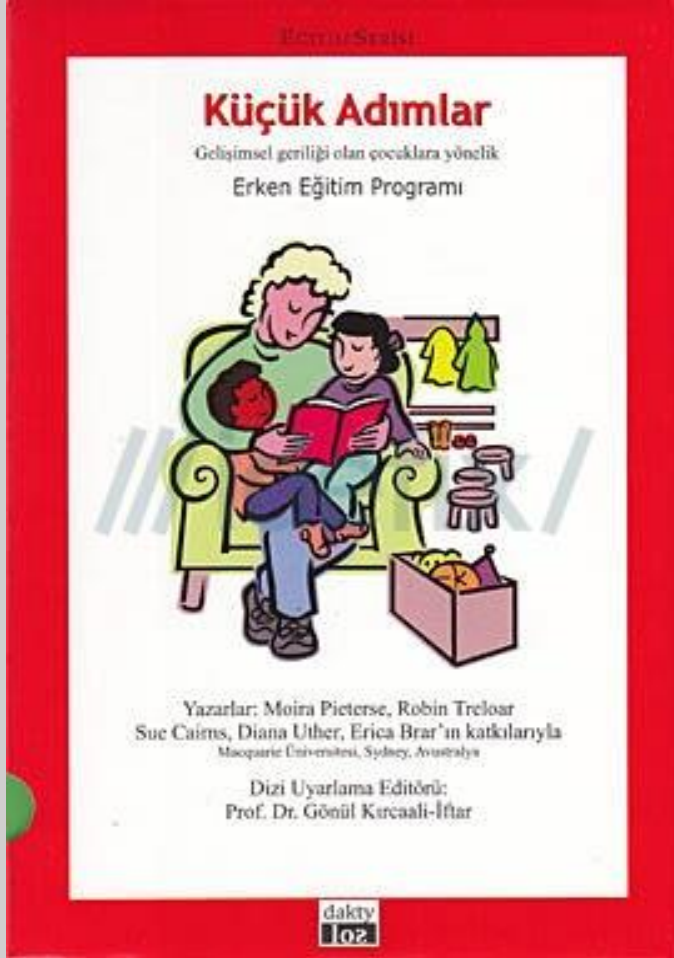

www.portageturkiye.org

Portage, eve dayalı bir erken çocukluk dönemi eğitim programıdır. Ek desteğe gereksinimi olan çocuklar ve onların aileleri için ev ziyaretleri ile yapılan eğitim hizmetleridir.

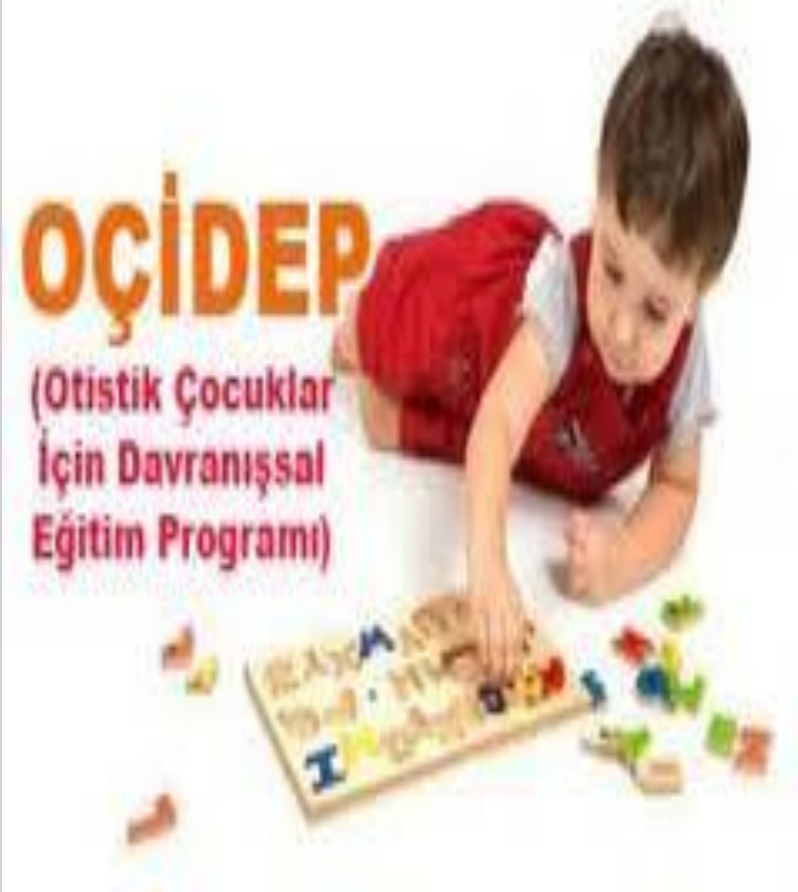
Portage'ın amaçları;

- Aile içinde ve evin etrafındaki çevrede günlük yaşama tam katılımı sağlamak,
- Eve dayalı eğitim programlarının uygulanmasını sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- Anne babaların eğitmen olarak rollerini güçlendirmek,
- Anne babalara çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgiler sunmak,
- Uygun ev ortamının düzenlenmesi için anne babaları bilgilendirmektir.

Küçük Adımlar, 0-4 yaş arasındaki gelişimsel geriliği olan çocuklara yönelik bir erken eğitim programıdır. Küçük Adımlar Erken Eğitim Programı İstanbul Zihin Engellilere Destek Derneği tarafından Türkiye'ye getirilmiş ve Derneğin girişimleriyle Anadolu Üniversitesi'nde görev yapan dört öğretim elemanı tarafından çevirisi ve uyarlaması yapılmış ve 1996 yılında dernek tarafından bastırılmıştır.

Küçük Adımlar gelişimsel geriliği olan çocukların anne-babalarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Çocuğun ev ortamında eğitilebilmesi için kolayca uygulanabilir ilkeler sunmaktadır ve anne-babaların çocuklarının en iyi öğretmenleri olduğu görüşünü benimsemektedir.

OÇİDEP, Lovaas Programına dayalı olarak ve WEAP (Wisconsin Early Autism Project) gözlemleri sonucunda geliştirilmiş, 2006 yılından bu yana sınırlı sayıda çocukla Türkiye’de yürütülmekte olan bir Erken ve Yoğun Davranışsal Eğitim programıdır.

OÇİDEP (Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı) 2006 yılından bu yana eve ya da kuruma dayalı olarak yürütülmekte olan bir erken ve yoğun davranışsal eğitim programıdır.

www.ocidep.com

Orijinal adı Responsive Teaching Program (RT) olan program 2006 yılında Mahoney ve McDonald tarafından geliştirilerek müfredat haline getirilmiştir.

Programın Türkiye'deki telif hakları MAYA AKADEMİ ve eğitim verme yetkisi Prof. Dr. İbrahim H. Diken'e verilmiştir. Program uygulama şu anda Türkiye'de Etkileşim Temelli Erken Çocuklukta Müdahale Programı adıyla uygulanmaktadır.

Ülkemizde ev ziyaretlerine yönelik yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde; çalışmaların büyük bir çoğunluğunun bu programların etkililiğini incelemeye **(Bekman ve Atmaca-Koçak, 2011; Bekman, Aksu-Koç ve Erguvanlı-Taylan, 2004; Güleç-Aslan, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2009; Kartal, 2007);**

Türkiye'de erken çocuklukta özel eğitim hizmetlerinin var olan durumunu ortaya koymaya **(Er-Sabuncuoğlu ve Diken, 2010; Ertem-Öztürk, 2005; Gül ve Diken, 2009; Kılıç, 2010; Sazak-Pınar, 2006)** yöneliktir.

Kaynakça:

- Bailey, D. B., ve Simeonsson, R. J. (1988). *Family assessment in early intervention*. Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.
- Bekman, S., ve Atmaca-Koçak, A. (2011). Beş ülkeden anneler anlatıyor II: Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 131-144.
- Bekman, S., Aksu- Koç, A., ve Erguvanlı –Taylan, E. (2004). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bir erken müdahale modeli: “yaz anaokulu” pilot uygulaması.
- Dunst,C.I. (1999). Placing parent education in conceptual and empirical context. *Topics in Early Childhood Special Education*, 19(3), 141-147.
- Er-Sabuncuoğlu, M., ve Diken, H. İ. (2010). *Early childhood intervention in Turkey*. Ankara: Maya Akademi.
- Ertem-Öztürk, İ. (2005). İlk üç yaşta gelişimsel sorunları olan çocuklar: Üç sorun ve üç çözüm. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(2), 13-25.
- Gül, O. S., ve Diken, H. İ. (2009). Erken çocuklukta özel eğitime ilişkin Türkiye’de gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının gözden geçirilmesi. *International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)*, 1(1), 46-78.
- Güleç-Aşlan, Y., Kırcaali-İftar, G., ve Uzuner, Y. (2009). Otistik çocuklar için davranışsal eğitim programı (oçidep) ev uygulamasının bir çocukla incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-25.
- Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6(2), 234-248.
- Kılıç, Ç. (2010). Aile eğitim programları ve Türkiye’deki örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 1-13.
- Sazak-Pınar, E. (2006). Dünyada ve Türkiye’de erken çocukluk özel eğitiminin gelişimi ve erken çocukluk özel eğitim uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 7(2) 71-83.
- Otizm Eylem Planı (2013). http://asperger-asperder.org/tr/Otizm_Eylem_Plani_2013.aspx adlı siteden 22.03.2014 tarihinde erişildi.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/1041.html>. 22.03.2014 tarihinde erişildi.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html. 22.03.14 tarihinde erişildi.

TEŞEKKÜR EDERİZ

Soru ve önerileriniz için:

ihdiken@anadolu.edu.tr

secilcelik@anadolu.edu.tr

gsebalkan@anadolu.edu.tr